

Тема 5. НОВІТНІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ: МІКРОІСТОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ПОВСЯКДЕННОСТІ (2 год.)

План

1. Мікроісторія. Історія повсякденності.
2. Усна історія.

Література

- Зашкільняк Л. Сучасна світова історіографія. Львів, 2007. С.113–116, 139–140. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Zashkilniak_Leonid/Suchasna_svitova_istoriohrafia.pdf
- Нові перспективи історіописання / За ред. Пітера Берка. Київ, 2004. С.36–55, 122–189.
- Лях С.Р. Методологія історії: класика і практика. Навчальний посібник. Запоріжжя: ЗНУ, 2021.
- Лях С.Р. Сучасні технології історичного дослідження: канони і імпрровізації. *Zaporizhzhia Historical Review*. 2021. Vol. 5(57). Р.9–20.

Настанови на дискусію:

Необхідно показати відмінність історії повсякденності від побутової історії та етнографії. Базові категорії: «мікроісторія», «історія знизу», «структури повсякденності», «практики», «життєві стратегії», «стиль життя», «політичний ритуал», «практики споживання», «техніки тіла».

Перше наближення показує, що дослідження та зображення повсякденної історії зосереджені на діях і стражданнях тих, кого часто називають «маленькими людьми», у змістовний і неточний спосіб. Йдеться про те, що вона працює і не працює. Описується житло і бездомність, одяг і нагота, їжа і голод. Інтерес полягає в любові й ненависті, суперечках і співпраці, спогадах, страхах і майбутніх очікуваннях. У випадку повсякденної історії увага більше не зосереджена лише на вчинках (і злочиннях), на виставі «великих», тобто світських чи церковних панів; важлива повсякденна праця, як і випадкове «напруження».

Дійові особи постають у дослідженнях повсякденних клопотів і святкових радощів чоловіків і жінок, дітей і людей похилого віку. Але: ця перспектива також загострює погляд на жертв і контури їхніх страждань. Останнє стосується, зокрема, жорстоких тортур і вбивств десятків тисяч жінок, а також чоловіків і дітей під час полювання на відьом раннього часу. Це далекий шлях став дуже поміченою темою за межами гільдії. Особливо жінки-феміністки вважають пам'ять про історичне гноблення необхідною; тільки так можна зрозуміти формування власної ідентичності.

У центрі уваги історії повсякденності – цілісне дослідження життєвих світів людей різних соціальних верств, їхньої поведінки і емоційних реакцій на події. Героями такої історії стали ті, хто раніше були безіменними діями – розбійники, відьми, інваліди, повії, злочинці. Історія повсякденності – це не історія побуту. Етнограф відтворює побут, а історик повсякденності аналізує емоційні реакції, переживання людей щодо того, що вони мають. У центрі уваги історика повсякденності не просто побут, але життєві проблеми і їх осмислення тими, хто в цьому жив.

Обов'язково ще раз зупиняємося на принциповому зауваженні: повсякденність – не історія! Суть історії повсякденності – не в буденності.

Антагоністи історії повсякденності:

- історик-антиквар;
- побутописання.

З іншого боку, антитезою повсякденності є:

- Урядова політика.
- Державні кордони.
- Дипломатичні відносини.
- Система управління.
- Державний устрій, конституції.
- Економічні цикли, ринок, національний валовий продукт, фіскальна політика.
- Правова система, судівництво.

- «Високе мистецтво».

Потім показуємо (бажано на конкретних прикладах) переваги історії повсякденності:

1. Це історія «маленьких людей», «простих людей».
2. Це глибоко психологічна історія.
3. ІІ інтригує, вражає уяву, і тим самим загострює інтерес до історії.
4. Це спосіб уточнення природи політичних режимів.
5. У центр висувається суспільна практика людей. Отже, переконливіше і багатше розкривається мотивація людських вчинків.
6. Емоційний вплив на читача.
7. Чудова ілюстрація соціальних реалій.

Маркерами, які дозволяють безпомилково упізнати історію повсякденності, є такі її категорії:

- «життєві світи»;
- «стиль життя»;
- спосіб життя;
- «життєві стратегії»;
- «стратегії виживання»;
- «практики споживання»;
- «техніки тіла»;
- «політичний ритуал».

Специфічною також є джерельна база історії повсякденності.

Повсякденна історія в основному стосується тих, хто залишив мало джерел у традиційному розумінні. Рідко можна знайти листи чи інші письмові документи, які були підготовлені самими постраждалими

Звіти поліції чи торгових інспекторів, шкільних рад чи пасторів, а також листи, (подорожні) нотатки та візуальні свідчення від віддалених або лише зрідка «бере участь» спостерігачів пропонують різноманітну інформацію:

- Судові справи.
- Зведення агентів НКВД.
- Іконографія.

Нарешті, специфіка історії повсякденності базується на специфічних її методах:

- ❖ Етнографічний метод.
- ❖ Мікроісторія.
- ❖ Усна історія.
- ❖ «Насичений опис».